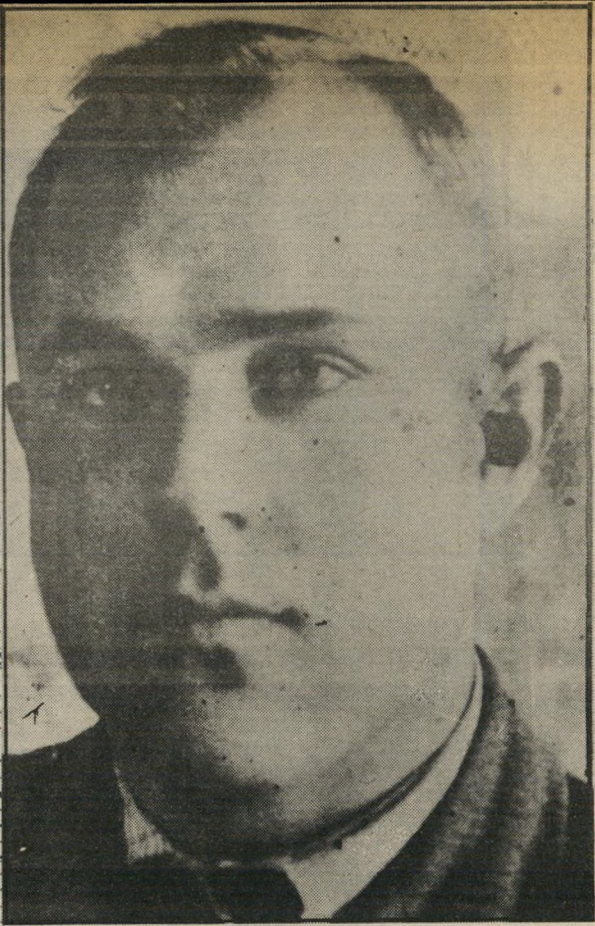

1987

1958

1947

מריבות הסניגורים של דמיאניוק

ביקשתי ששקד יקרא את הקטע המתוקן לפני בית הדין, בהסכמת ההגנה.

כאשר אוקונור שמע בתרגום שיש הסכמה ביני וביני שקד, הוא לא ידע על מה מדובר, וקפץ כנשור נחש. הוא חשב שעשיתי איזה הסכם עם התביעה, כלי להודיע על כל כך מראש, ואמר את הדברים שפגעו בי, שאני לא אקום עוד במישפט וכו'.

באותו רגע שקלתי לשניה להגיב באותה צורה, אבל עצרתי בעד עצמי בכוח. אחר כך, בהפסקה, שפטתי אותו והבהרתי לו כי ייאלץ להתגבל כפומבי על הדברים שאמר. ואומנם, הוא עשה זאת.

אני מאוד מקווה שלא יהיו תקריות נוספות בינינו. אבל אם יהיו תקריות כאלה, אני באותה הצורה שבה אוקונור, ואם יימשך המצב לאורך זמן, קשה להאמין שהעגלה תמשיך לרוץ עם שני סוסים.

עד כאן דבריו של ידם שפטל, הסניגור הישראלי של דמיאניוק.

לא ירוץ ב"פורשה"

פניתי גם למרד אוקונור, הסניגור האמריקאי, כדי לקבל את גירסתו.

הוא הרעף שבחים רבים על עמיתו הישראלי. שפי הוא בחור אמיץ מאוד. היו כמה עורכרדין ישראלים שעזרו לי מאחורי הקלעים, אבל הם לא עמדו בלחץ מישפחתי, או לחץ רעת הקהל, ואמר לי שאינם יכולים להמשיך.

אבל שפטל עומד בכך באומץ רב. הוא גם סופג בבית הדין שפטל הערות מעליבות ומכאילות מצד ניצולי-שואה ועדים, ואני מעריך את אומץ-ליבו. אמר אוקונור:

לעצם העניין, הסביר אוקונור את קשייו: לפני המישפט לא הספקנו לשבת יחד ולדבר על הבעיות. כך שפטל הגיע למישפט כשהוא אינו מוכן מספיק, אני רציתי בימים הראשונים להציב את קריאה הגנה שלנו וגם לקלוט את קצב המישפט הישראלי. היה קשה מאוד, כאשר שפטל הירבה לנסוע הלך וחוזר לתליאכוב במכונית הפרושה המהירה שלו.

אני חושב שהתקלות בינינו נגרמו בעיקר בגלל הלחץ המתח הרב של המישפט. גם התרגום מעורר עבודי בעיות מיוחדות. לעיתים, כאשר שפטל מדבר, באגרסיביות הרגילה שלו ובשפת הלשון המהיר, והשופטים מתעצבים. לא מספיק המיקרופון לקלוט הכל, ולפתע אני מוצא את עצמי כאשר האוזניות שלי שותקות וכולם מסביבי מרבים. זה מרטיב אותי מאוד. כי אני חושש שייכנסו לפרוטוקול דברים שאינם רצויים לנו. שפטל לעיתים כל כך להוט כשטף טיעוניו, שהוא אינו שם לב לפתיקים שאני כותב לו ולהערות שאני מנסה לומר. זה מה שגרם עד כה לבעיות.

כאשר לעתיד, אוקונור סבור כי הם התגברו כבר על הבעיות הראשונות: "גרמה לי שכעת הגענו להבנה. שפטל הבטיח כי יכלה יותר זמן בירושלים, ולא ירוץ כל כך בפורשה שלו.

ביקשתי גם משפטל שינסה לדבר קצת יותר לאט, אבל הוא אומר שזה לא הסטייל שלו". אוקונור נשמע מרוצה מאוד מעמיתו הישראלי, ומקווה כי ימשיכו לעבוד יחדיו עד סוף המישפט.

אפשרות להתרכז בתיק וללמוד את החומר, ללא הטרדות מצד התיקשורת. ואומנם נסעתי לעשרה ימים לרומניה, כאשר אני עוסק בסקי שעה ביום. ואת יתר הזמן מקדיש ללימוד המישפט. חלוקת התפקידים בינינו היתה כי אני מופיע בכל הליכי הדין של הנאשם, חוקר עדים בנושאים אלה, ונמצא באולם בית הדין שפטל בכל ישיבה, גם באותן ישיבות שבהן אינני מופיע. יומיים לפני פתיחת המישפט נפגשנו שוב, ונתתי לאוקונור את החומר המישפטי שהכנתי. הוא היה מרוצה מאוד. הוא אמר לי כי הוא מעריך מאוד את אומץ-רוחו, וכך שהייתי הסניגור הישראלי היחיד שהסכים להופיע כפומבי כאישה הגנה.

הוא היה מאוד אריב ונימוסי, והסתרנו מצויין. גם כאשר התחיל המישפט היו היחסים בינינו ממש לכביים. עד שביום החמישי, כאשר חקרתי את ה"ר" יצחק ארד, ביקש ממני אוקונור שאכניס לתיק בית הדין שפטל, דרך עדותו של ארד. שלושה ספרים. הסברתי לו כי מבחינת דיני הפרוצדורה הישראליים אין אפשרות כזאת, אבל הוא לחץ ואני נכנעתי.

ביקשתי להגיש את הספרים, ובית הדין שפטל הציע פשרה. הפשרה היתה כי ארד יחקר רק על עמוד אחד רלוואנטי מכל ספר, ועמוד זה יוכנס כראיה לתיק.

מאחר שלא חקרתי את תוכן הספרים הללו, ביקשתי פסקוֹמֵן כדי לקרוא את החומר. אז התברר לי כי אלה עדויות של ניצולים, על הריגתו של איוואן האיום במרד בטרבלינקה. חלק מהעדויות היה טוב עבורנו, והחלק האחר לא נראה לי. על כן, כאשר ביקש ממני אוקונור אחר כך להגיש את כל העדות, התעלמתי מבקשתו ולא הכנסתי אותה.

בעיקבות זה התפתחה בינינו מריבה סוערת בהפסקה, שחלק ממנה נקלט עליי הציבור. נראה שאוקונור אמר או שאינו יכול לחיות איתי. אני לא זוכר מילים אלה, אבל הן נכבדות נאמרו. היתה לנו שיחה די קשה אחר כך, ואני הצהרתי בפניו כי אינני מוכן עוד לעשות דברים שהם בניגוד להליכי הדין הישראלי, ולהעמיד את עצמי במצב כזה שנית.

אחרי שיחה זו יושרו הדוברים, והמשכנו לעבוד כמו קודם. הכל היה בסדר עד לתקריט עם שקד השבוע. אני מוכרח להסביר את הילוקי-הדעות העקרוניים בינינו, כדי שאפשר יהיה להבין את התקרית. במישפטים אני תמיד מנסה לצמצם את המחלוקת, ולא לחלוק על הכל. כך גם עשינו בתיק זה. אבל לאוקונור יש גישה הפוכה. הוא נוהג לחלוק על כל פרט ופרט במישפט. חוץ מזה, אוקונור מאוד רגיש לנקודה שהוא האחראי העיקרי בתיק, והוצה שלא ייעשה שום דבר קטן בלי התייעצות מראש איתי.

בחקירתו של העד רחנברג התעקש אוקונור להגיש שוב קטע שבו דובר על מותו של איוואן האיום. הפניתי את תשומת-ליבו של אוקונור לכך שעדות זו כבר נכנסה דרך ארד, אבל הוא התעקש. וכך יצא, כי בעדות שהוגשה עליי רחנברג, בשפה המקורית, נאמר שהאוקראינים "קיבלו מכות רצח" ולא "נהרגו", כפי שהיה כתוב בעדות שהוכנסה עליי ארד. מאחר שזה נאמר בעברית, קמתי והתנגדתי, והפניתי את תשומת-ליב בית הדין שפטל להבדל. השופט ביקש שאני ושקד נפתור את הבעיה בינינו, אבל אני אמרתי שהגרמנית שלי איננה מספיק טובה, אלא שאו שקד בעצמו ניגש ואמר כי אני צודק כאשר לתרגום, ובאמת נאמר שם "נהרגו".

ולי אתה יכול לחיות איתי, אבל אני לא יכול לחיות איתך. ו"עורדיהן שפטל לא יקום עוד במישפט והיו רק שני קטעים ממריבות סוערות שפרצו בין סניגוריו של ג'ון דמיאניוק, מרק אוקונור האמריקאי וידם שפטל הישראלי. נראה כי שפטל, עורדיהן צעיר ונמרץ מתליאכוב, וזכה למנה של עלבונות גם מצד שותפו הבכיר בתיק וגם מצד עדים ניצולי-שואה, שאינם מבינים כיצד יהודי-ישראלי יכול להשתתף בהגנתו של רמיאניוק.

ברור כי שכר-הטירחה שמקבל שפטל בתיק זה אינו יכול לפצות אותו על מגירה מוחלטת של מישורו התליאכובי. בגלל לחץ העבודה במישפט דמיאניוק, לקוחותיו הרגילים — סוחרי סמים, פורצים ושוודים — אינם יכולים להכות לו עד שייתפנה, והם מפתים להם ביניים סניגורים אחרים.

מה בכל זאת מריח את שפטל? לשאלת העולם הזה הסביר, כי זוהי הורמנות חריפה. להשתתף במישפט חשוב מסוג זה, העשוי להכנס להיסטוריה, אבל בהתייבשה של השיחה סיפר שפטל כי תמונתו התפרסמה השבוע בעמודו הראשון של העיתון האמריקאי החשוב ניו-יורק טיימס, ומתחתיה הכותרת: "מישפט ראווה".

מנימת הגאווה שבקולו אפשר להבין כי זה שכרו האמיתי במישפט.

לבקשת העולם הזה, סיפר שפטל על מסכת יחסיו עם אוקונור מתחילתה.

זה סיפורו של שפטל:

הכרתי את אוקונור בנוקר של ערב יום-הכיפורים, בכלא איילון. שנינו היינו שם לראיין את לקוחותינו, ואני סיימתי ראשון. הוא פנה אליי ושאל אם אהיה מוכן לתת לו את כרטיסי הביקור שלי. עניתי לו כי עבורי הוא אינו מצורע, ונתתי לו כרטיסי-ביקור. היו בינינו כמה שיחות-טלפוניות ובמה פגישות בלתי-מחייבות, ואו נסע אוקונור לאמריקה.

אוקונור חזר לישראל במחצית דצמבר, ואו היו בינינו שתי פגישות נוספות, בהן סיכמנו את כל נושאי הצטרפותי להגנה בתיק. גם את קריאה הגנה סיכמנו אז ביחד. הוחלט בינינו כי גוריה בכל העובדות, מלבד עדותו של הנאשם.

התכוונו להעלות את ההסכם שלנו בכתב, אולם באותו הלילה טילפן אליי אוקונור בבחילות ואמר, כי הוא נאלץ לחזור מייד לאמריקה, וביקש ממני להפגש איתו בנתב"ג ב"ב בנוקר. שם סיפר לי כי ביקש לדחות את המישפט, ולחץ עליי להופיע בבקשת הרחיה, למרות שטרם היה בינינו הסכם פורמאלי. היה לי פיקפוק רב אם להופיע בתנאים אלה, כי חששתי שאתפס בתיק, לפני שאושר לי בכתב התנאים שסיכמנו. אבל הופעתי בבקשת-הרחיה והבהרתי את מצבי לבית-הדין שפטל. תוך שבוע שלח לי אוקונור את המסמכים הדרושים, ומאז אני מופיע בתיק כסניגור נוסף.

לפני המישפט יבנו יחד שבועיים ועברנו על החומר, סיכמנו כל פרט, מה חלקי בתיק ומה יעשה אוקונור, אבל בגלל הפירסומים שהיו, כי אני עומד להופיע בתיק, פנו אליי מכל תחומי-התיקשורת וכמעט מנעו ממני לעבוד. חשבתי כי אצטרך לוותר השנה על מינהגי מזה שנים, לנסוע בפברואר לשבועיים של סקי ברומניה.

אבל לאחר מחשבה שניה החלטתי כי דווקא נסיעה כזו תיתן לי